

АРХІВИ УКРАЇНИ

ВИДАЄТЬСЯ З 1947 Р. ВИХОДИТЬ РАЗ НА ДВА МІСЯЦІ

№ 6 (182) 1983

ЛИСТОПАД — ГРУДЕНЬ

ЗМІСТ

Статті та повідомлення

- ЛОЗЕНКО Л. І., ЛОШИЦЬКА Т. Ф. Робота архівних установ УРСР по розгляді листів і заяв громадян, виконанню запитів соціально-правового характеру та шляхи її удосконалення 3
- ЯКОВЛЕВА Л. В. Документи ЦДАЖР УРСР про розвиток сільського господарства Української РСР у роки восьмої та дев'ятої п'ятирічок 9
- ТИХАН Л. Є. (Херсон) Організація ініціативного інформування у Держархіві Херсонської області 18

Публікації архівних документів

- ТОПІШКО Н. О. Документи ЦДАКФФД УРСР про дружбу та співробітництво колгоспників Генічеського району Херсонської області і Махарадзевського району Грузинської РСР 23
- ЛЮДКОВСЬКИЙ Ш. С. (Миколаїв) Нововиявлені документи видатного російського флотоводця Ф. Ф. Ушакова 28

Обмін досвідом

- ДИШЛЮК В. М. З досвіду роботи хранителів фондів ЦДАМЛМ УРСР 30
- СУББОТІНА І. В. (Сімферополь) Державні архіви Кримської області 33

Огляд джерел

- БОЙЦУН Л. С. (Тернопіль) Документи Держархіву Тернопільської області про економічне і культурне співробітництво трудящих Тернопільщини та інших областей і республік країни у період розвинутого соціалізму 39
- ВЕЛІГОДСЬКИЙ В. М. (Чернігів) Архівні джерела про боротьбу партії за піднесення добробуту і культурного рівня колгоспного селянства на Україні у 1933—1941 рр. 42
- СТЕПАНОВИЧ Є. П. Документи ЦДІА СРСР про заснування вищих спеціальних навчальних закладів на Україні наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. 46

Організація роботи відомчих архівів

- П'ЯТАК Л. В. (Шостка Сумської обл.) Об'єднаний відомчий архів Шосткинського виробничого об'єднання «Свема» 50
- ДОНСЬКА Є. І. (Ворошиловград) Ворошиловградський тонкосуконний комбінат 52

Архівна справа в братніх республіках СРСР

- ВОЛКОВИНСЬКИЙ В. М. Відзначення 60-річчя архівної справи у Вірменській РСР 54

© Головне архівне управління при Раді Міністрів УРСР, 1983 р.

МЕТОДИЧЕСКИЙ
КАБИНЕТ
ИЛЛ. № 2234

Суб 11205242

Нормативні документи

Положення про Центральний державний історичний архів УРСР у м. Львові 57

Наукові конференції, наради та семінари

ПОРТНОВ Г. В. Нарада працівників міністерств, відомств СРСР, установ державної архівної служби СРСР з питань роботи відомчих архівів та поліпшення діловодства 62

Критика та бібліографія

САНЦЕВИЧ А. В. Очерки истории профессиональных союзов Украинской ССР 65

ГРИЦЕНКО І. А. (Чернівці) М. Г. Кукурудз'як. Робітничий рух на Північній Буковині наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. 66

Інформація та хроніка

Схвалення колективом Головархіву УРСР Заяви товариша Ю. В. Андропова 56

БОДНАР В. П. Урочисті збори працівників архівних установ, розташованих у м. Києві, на честь 66-ої річниці Великого Жовтня 69

До 80-річчя Другого з'їзду РСДРП 70

Участь архівістів у відзначенні 40-річчя битви за Дніпро 71

НИКИРСА М. Д. (Чернівці) На честь 25-річчя руху за комуністичне ставлення до праці 72

ХОДАКОВСЬКИЙ М. І., АПАНОВИЧ Л. І. Робоча нарада у Головархіві УРСР 72

Вшанування ювіляра 73

БОБОВНИКОВА Л. Г. (Севастополь) Документальна виставка, присвячена 200-річчю м. Севастополя 75

МОВЧАН Р. В. Відкриття у ЦДАМЛМ УРСР меморіального кабінету Н. С. Рибака 74

Хроніка 74

Ювілей естонських архівістів 49

Юрій Васильович Бабко 75

Показчик матеріалів, надрукованих в «Архівах України» за 1983 р. 76

Редакційна колегія:

О. Г. МІТЮКОВ (головний редактор), Л. М. ВАСЬКО (відповідальний секретар), В. М. ВОЛКОВИНСЬКИЙ (заступник головного редактора), Л. З. ГІСЦОВА, В. О. ЗАМЛИНСЬКИЙ, О. М. КОВАЛЕНКО, В. С. КОНОВАЛОВА, С. В. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Л. І. ЛОЗЕНКО, К. Є. НОВОХАТСЬКИЙ, Г. В. ПОРТНОВ, В. В. ПРОКОПЧУК, Н. М. СЛОНЧАК, В. Г. ШМЕЛЬОВ, Л. В. ЯКОВЛЕВА

Адреса редакції: 252601, Київ-110, МСП, Солом'янська, 24. Телефон 77-11-24.

Здано до набору 14.11.83 р. Підписано до друку 19.12.83 р. БФ 50925. Формат паперу 70×108¹/₁₆. Високий друк. Друк. арк. 5. Умовн. друк. арк. 7. Обл.-вид. арк. 8,5. Тираж 13040. Зам. 0-273.

Журнальне виробництво РВО «Поліграфкнига». 252030, Київ, вул. Леніна, 19.

«АРХИВЫ УКРАИНЫ», № 6 (на українському мові). Научно-информационный бюллетень Главного архивного управления при Совете Министров УССР. Издаётся с 1947 г. Выходит 6 раз в год. Адрес редакции: 252601, Киев-110, ГСП, Соломенская, 24. Телефон 77-11-24. Журнальное производство РПО «Поліграфкнига». Киев, ул. Ленина, 19. Печ. листов 5. Усл. печ. листов 7. Уч. изд. листов 8, 5.

Рівному та інших населених пунктах району. У складі грузинської делегації, яка приїздила до с. Рівного, був один з її ініціаторів, голова орденоносного колгоспу імені Серго Орджонікідзе села Шрома Герой Соціалістичної Праці, депутат Верховної Ради Грузинської РСР М. Ф. Орагвелідзе (од. обл. 4068). Святковий настрій ювілейних торжеств передають численні фотознімки, що зберігаються у фондах ЦДАКФФД УРСР (од. зб. 2—104676, 0—138797).

Незабаром виповниться сорок п'ять років від початку соціалістичного змагання між трудівниками Генічеського і Махарадзевського районів. Це ювілей дружби, що подолала час і географічні відстані, з'єднала людські долі, стала реальністю, на якій виховане не одне покоління генічан і махарадзевців. Ця дружба являє собою яскравий приклад торжества ленінської національної політики, нашого радянського способу життя. Про це зримо і переконливо свідчать і кінофотодокументи з фондів ЦДАКФФД УРСР, окремі з яких публікуються у даній добірці.

Ці, а також інші матеріали про інтернаціональні зв'язки трудящих братніх республік, які зберігаються в архіві, можуть бути широко використані дослідниками, митцями для створення нових фільмів, телепередач, виставок, фотостендів.

Н. О. ТОПІШКО,
завідуюча відділом інформації,
публікації і наукового використання
кінофотодокументів ЦДАКФФД УРСР

НОВОВІЯВЛЕНІ ДОКУМЕНТИ ВИДАТНОГО РОСІЙСЬКОГО ФЛОТОВОДЦЯ Ф. Ф. УШАКОВА

У рік відзначення 200-річчя Чорноморського флоту в Державному архіві Миколаївської області у фонді Канцелярії будівництва м. Миколаєва виявлено оригінали двох листів видатного російського флотоводця Ф. Ф. Ушакова, який з 1790 по 1802 р. командував Військово-Морськими Силами на Чорному морі.

Життя і діяльність адмірала Ушакова дістали належного відображення у спеціальному тритомному документальному виданні, яке вийшло в світ у 50-х роках¹. Тому нововиявлені документи, що доповнюють наші відомості про його діяльність на посту командуючого Чорноморським флотом, заслуговують на особливу увагу дослідників. Вони стосуються того періоду, коли Федір Федорович керував будівництвом головної бази флоту в Севастополі.

Уславлений флотоводець був видатним военачальником; він здобув ряд визначних перемог, що займають почесне місце у ряду славних перемог Російського Військового Морського Флоту. Ф. Ф. Ушаков, як і О. В. Суворов, палко любив свій народ, російських солдатів і матросів, глибоко вірив у них. Нововиявлені документи показують турботу і піклування адмірала про рядових матросів, які гаряче любили його і були йому беззавітно відданими.

Публікацію документів підготував Ш. С. ЛЮДКОВСЬКИЙ.

№ 1

Лист Ф. Ф. Ушакова бригадиру М. Л. Фалееву* з проханням надіслати будівельні матеріали для побудови госпіталю в Севастополі

12 грудня 1790 р.

Милостивый государь мой, Михайло Леонтьевич!

Зная изыщные Ваши добродетели и благодеяния, каковые Вы беспрерывно в сбережении служителей и разного сорта людей оказывать изволите, предпринимаю утруждать Вас, милостивый государь, в снискании Вашего вспоможения всепокорнейшим прошением.

¹ Адмирал Ушаков. Сборник документов, т. 1—3. М., 1951—1956.

* Фалеев Михайло Леонтьевич, учасник Російсько-турецької війни 1787—1791 рр. Керував будівництвом м. Миколаєва.

Как ныне Черноморский флот, состоящий при Севастополе, весьма против прежнего умножился, а строения для жилья служителей весьма мало, магазина также недостаточно, госпиталей годных нет, больные содержатся в прежних построенных в низших и нездоровых местах маленьких и неспособных фрегатских казармах.

В сих недостатках по недавнему моему вступлению в командование флотом исправиться я еще не могу, а особливо всем потребным сюда доставанием препятствием было военное время, по которому лесов и всяких подлежащих к тому надобностей, из чего можно было производить цивильные строения, здесь совсем ничего нет.

Хотя я всегда усерднейшее мое желание имею и употребляю возможности и к производству оных, но все при таковых недостатках остается тщетно.

Служители, умножаясь больными, в сих неспособных госпиталях содержатся весьма тесно, и многая происходит их выбыль, которой в хороших госпиталях всемерно не могло бы происходить и в полы*.

В нынешнее лето старался я построить при Южной бухте Севастопольской гавани на верху берега, где воздух довольно чист, начатой прежде контр-адмиралом Войновичем один флигель под госпиталь, который в два этажа каменной работой отделан. Матицы для полу и потолков положены, остроплен и обрешечен, но по неимению здесь лесов, полы и потолки не сделаны, а особо на первое весьма нужно их покрыть, но на сие досок, лубья — ничего способного здесь нет.

На просьбу мою хотя и обещано мне от Черноморского адмиралтейского правления потребности в будущее время доставить, но не уповаю скоро их получить, а весьма необходимо хотя сие строение окончить и больных служителей перевести для их спасения.

Сия необходимая надобность понудила меня искать Вашей, милостивый государь, в том благосклонности и вспоможения.

Вы по отличным Вашим дарованиям, конечно, не оставите в таком случае изыскать средства и доставить способы получить сюда из других мест и отколь можно из Таврии необходимые надобности. Из сей достройки госпиталей нужно вскорости оный флигель покрыть.

Сделай милость, батюшка Михайло Леонтьевич, употребите всевозможное Ваше старание и прикажите доставить сюда в Севастополь досок на полы, на потолки и на крышу. На крышу хотя бы какие-нибудь мелкие дощечки, или лубье, черепицу или что-нибудь способное, что только вскорости достать можно.

На Вас в оном полагаю я мою надежду. Конечно, Вы в рассуждении Ваших добродетелей для сбережения людей не оставите Вашим вспоможением, без чего сии надобности исправиться долго не могут.

В каковой надежде в ожидании на сие благосклонного Вашего уведомления с истинным моим почтением и совершенной преданностью имею честь быть, милостивый государь мой, Вашего высокородия покорнейший слуга Федор Ушаков.

Держархів Миколаївської області, ф. 243, оп. 1, спр. 41, арк. 2—3. Оригінал.

* Тобто наполовину.

№ 2

Рапорт Ф. Ф. Ушакова в Черноморське адміралтейське правління з відмовою дати розпорядження про заготівлю очерету в Інкерманському болоті

5 жовтня 1797 р.

Указ оного правления от депутатских дел минувшего сентября от 27 дня под № 11, чтобы не возбранять конторе Севастопольского порта в Аккерманском болоте заготавливать камыш, мною получен и донести честь имею.

Контора Севастопольского порта поданым ко мне прошлого августа от 31 дня рапортом требовала повеления заготавливать в Аккерманском болоте камыш для покрытия в Голландии* сарая. Сколь же великая опасность состоит и сколь несоразмерный вред при заготовлениях в оном болоте камыша происходит людям от случающейся жестокой болезнью, из многих опытов известной, имею честь представить на благорассмотрение с предложения моего конторе Севастопольского порта от 5 дня под № 899 и двух генеральных при оном приложенных приказов копий, в которых ясно означено.

Контора же Севастопольского порта требовала повеления заготавливать камыш, назвав удобным время такое, в которое самая жестокая болезнь случается и более свирепствует, нежели в прочие времена.

Поэтому объяснял я в предложении моем настоящую опасность для сбережения людей в здоровье и объявил, что на сие дать повеления я не осмеливаюсь, о чем Черноморскому адмиралтейскому правлению на благорассмотрение сим представить честь имею. Конторе же Севастопольского порта о выполнении данных ей повелений я не возбраняю.

Федор Ушаков

Держархів Миколаївської області, ф. 243, оп. 1, спр. 122, арк. 9. Оригінал.

* Голандія — один з районів Севастополя.